

Ben Haarman, portefeuillehouder natuur- en landschapsontwikkeling bij LTO Nederland

“Heel veel boeren doen al iets aan biodiversiteit: akkerranden en bloemstroken inzaaien, weiden op kruidenrijk grasland, houtwallen in stand houden”

“Weten we dat? We weten een heleboel wel en ook een heleboel niet. De landbouw heeft een rol, maar ook in de openbare ruimte en de natuur kunnen we biodiversiteit herstellen. Het heeft geen zin om één richting op te wijzen, we moeten het juist samen oplossen. Daar dragen we graag aan bij met het Deltaplan Biodiversiteitsherstel: samen werken vanuit positieve energie. Heel veel boeren doen al iets aan biodiversiteit. Door akkerranden en bloemstroken in te zaaien, te weiden op kruidenrijk grasland, maar bijvoorbeeld ook door houtwallen in stand te houden en ander maaibeleid in de openbare ruimte die ze beheren. Op lokaal en gebiedsniveau zie je de initiatieven, in het Deltaplan komen veel dingen samen. Daarmee krijgen we beter grip op de effecten van maatregelen en de beloning daarvoor. Dat is belangrijk om een bredere groep boeren mee te krijgen. We kunnen niet dingen van boeren blijven vragen zonder dat er iets tegenover staat. Investeringsen voor 100 procent uit de markt halen zal niet lukken, er kan meer. Rentekorting van de bank, afspraken met verpachters. En sommige maatregelen werken misschien ook kostenbesparend. Door samen te werken leren we. Ik merk steeds meer enthousiasme en dat heeft effect. Er is geen provincie waar biodiversiteit niet in het coalitieakkoord staat. Ik heb de stellige overtuiging dat we op deze manier tot het beste resultaat komen. Gezamenlijk en positief, door stimuleren in plaats van opleggen en met een eerlijke vergoeding.”

“We weten nu waarom de insecten verdwijnen. Wat is er nodig om hier iets tegen te doen?”

Als je de oorzaak van een probleem kent, is het meestal ook wel op te lossen. Nu we weten dat de insectensterfte voor een groot deel wordt veroorzaakt door de landbouw, het landbouwgif en een tekort aan ruimte voor insecten, is dat probleem wel op te lossen. Waarom doen we dat niet? Of is het toch ingewikkelder dan we dachten?

— Sophia Opfer (journalist)

foto's Hans van den Bos, Bobbeeld

David Kleijn, hoogleraar plantenecologie en natuurbeheer (Wageningen Universiteit) en kwartiermaker Deltaplan Biodiversiteitsherstel

“We willen niet nog meer carnavalsmengsels krijgen, vol exoten waar maar twee bijen op af komen”

“Ik ben het niet eens met de bewering dat ‘we wel weten waarom de insecten verdwijnen’. We weten natuurlijk dat bijvoorbeeld de intensivering van de landbouw en de verstening van steden een rol speelt. Maar wat het relatieve belang van al die factoren is, weten helemaal we niet. Twintig jaar geleden was niemand geïnteresseerd in bijen en vlinders, dat is pas de laatste jaren gegroeid. De aandacht voor andere soorten insecten is helemaal nieuw. Muggen bijvoorbeeld, daar wordt nauwelijks onderzoek naar gedaan. Terwijl ze wel van belang zijn als bijvoorbeeld voedselbron voor andere diersoorten. We moeten met onderzoek meters gaan maken, maar het duurt jaren voordat je kunt zeggen wat goede maatregelen zijn. Er zijn gelukkig genoeg no-regret-maatregelen om mee te beginnen, zoals bloemen inzaaien. Dat gebeurt ook al op grote schaal, bijvoorbeeld onder de Nationale Bijenstrategie. Daar zitten ook grote projecten tussen, bijvoorbeeld het Friese plan voor een Elfsteden Bijenlint van 240 kilometer. Ik vind dat best indrukwekkend.

Er zit veel energie op dit thema, ook bij partijen die nooit met bijen bezig waren. Dat geeft goede hoop. Is het genoeg? Dat weten we niet. Daarom is meten zo belangrijk: wat doet de insectenpopulatie in respons op een maatregel? Zodat we niet nog meer carnavalsmengsels krijgen, vol exoten waar maar twee bijen op af komen. Doen, leren, beter doen. Dat is ook wat we in het Deltaplan Biodiversiteitsherstel doen: concrete projecten uitvoeren, kijken wat er gebeurt, bijstellen als het onvoldoende is. Dan doe je meteen concrete inzichten op voor de volgende keer.”

Egbert Jaap Mooiweer, rentmeester bij Stichting Twickel

“Europese regels bieden volop mogelijkheden om als lidstaat beleidsmatig en financieel ruim baan te maken voor ondersteuning van natuurinclusieve landbouw en het landschap te beschermen”

“Als we boeren en particuliere grondeigenaren de juiste beloning en prikkels geven, is het niet zo moeilijk om de biodiversiteit te verbeteren. Het verdienmodel voor de landbouw moet echter drastisch veranderen van agro-industrie naar agro-ecologie. Het landgoedmodel zoals wij dat op Landgoed Twickel hanteren is hiervoor een goed voorbeeld. Europese regels bieden volop mogelijkheden om als lidstaat beleidsmatig en financieel ruim baan te maken voor ondersteuning van natuurinclusieve landbouw en het landschap te beschermen. Nederland kiest er bijvoorbeeld voor om geen gebruik te maken van de mogelijkheid in de landbouwverordening om landschapselementen toe te mogen voegen aan subsidiabele hectares landbouwgrond. Ook andere kansen worden niet benut. De oververtegenwoordiging van de industriële agrolobby in de Europese politiek vormt in dit geval de grootste uitdaging. Zij houden grote hervormingen consequent tegen. Gelukkig zijn er ook positieve ontwikkelingen. Friesland Campina en Rabobank geven met hun biodiversiteitsmonitor een geweldige stimulans aan natuurinclusieve landbouw. Melkveehouders die zich aantoonbaar inzetten voor biodiversiteit krijgen rentepunten korting en een betere financieringslast. Een van onze pachters verwoorde het zo: ‘Alles wat groen is moet wit worden.’ Hij bedoelde dat hij via de melk zijn inkomen moet verdienen, ook voor de inzet die nodig is om de biodiversiteit te vergroten. Consumenten lijken bereid iets meer te betalen voor de meerwaarde van natuurinclusieve melk. Het is een centenkwestie. Nederland produceert ruim 12 miljard liter melk per jaar. Met een betalingsbereidheid van 5 cent per liter extra kunnen we makkelijk een natuurlijk boerenland maken voor insecten. We krijgen het landschap dat we verdienen.”

Henk Siepel, professor dierecologie en -fysiologie aan de Radboud Universiteit

“Het enige wat er op zit is dat de consumenten meer voor hun voedsel gaan betalen. Zij moeten laten zien waar ze voor staan”

“De intensieve landbouw is een veelkoppig monster, dat op drie verschillende manieren insectensterfte veroorzaakt. Ten eerste is de frequentie van handelingen op het landbouwperceel veel te hoog. Omdat er veel te vaak gemaaid of geploegd wordt, krijgen insecten de kans niet om zich voort te planten. Het tweede probleem is de hoeveelheid gif die gebruikt wordt. In een recente studie zijn 680 verschillende pesticiden aangetroffen rond een boerderij. Elk middel afzonderlijk voldoet aan de gezondheidsnormen, maar we weten nog te weinig over de cumulatieve effecten. Wat gebeurt er als je al die stoffen bij elkaar optelt? De derde reden dat insecten achteruitgaan is de verzuring van mineraal arme zandgronden. Niet alleen vogels, maar ook insecten krijgen hierdoor te weinig essentiële voedingsstoffen binnen. De oplossingen liggen voor de hand: extensievere landbouw, spaarzaam gebruik van pesticiden en stoppen met stikstofuitstoot. De reden dat dit niet wordt opgepakt zijn de lage voedselprijzen. Boeren zitten in de klem. Ze worden gedwongen om steeds goedkoper, grootschaliger en intensiever te produceren. We kunnen wel meer onderzoek doen naar de effecten van pesticiden, maar eigenlijk is dat zonde van de tijd. Ook heb ik weinig vertrouwen in strengere regelgeving. Wie gaat dat controleren? Er wordt nu al onvoldoende gehandhaafd. Denk aan de mestfraude of de fipronil-affaire. Het enige wat er op zit is dat de consumenten meer voor hun voedsel gaan betalen. Zij moeten laten zien waar ze voor staan: Koop kwaliteit, want goedkoop is altijd duurkoop.”